

Participatieplan

Verkenningfase Gebiedsproces Zuid-Kennemerland

Auteurs: drs. H. de Vries

ir. R. Ampting

Uitgevoerd door: APPM Management Consultants

In opdracht van: Provincie Noord-Holland

Datum: 8-4-2024

Versie: Definitief

Inhoudsopgave

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING

1.2 GEBIEDSPROCES ZUID-KENNEMERLAND

1.3 DOEL VAN DE PARTICIPATIE

1.4 LEESWIJZER

2. OPGAVEN EN AFWEGINGEN

2.1 THEMA'S EN OPGAVEN

2.2 AFWEGINGEN EN ORDENINGSPIRAMIDE

3. PARTICIPATIEHISTORIE

3.1 EERDERE EN LOPENDE COMMUNICATIE EN PARTICIPATIETRAJECTEN

3.2 TIJDSPAD LOPENDE PARTICIPATIE

4. STAKEHOLDERANALYSE

4.1 PARTICIPATIELADDER

4.2 STAKEHOLDERGROEPEN

4.3 STAKEHOLDERANALYSE

5. PARTICIPATIEAANPAK

5.1 PARTICIPATIEDOEL

5.2 UITGANGSPUNTEN PARTICIPATIEPROCES

5.3 BEREIKEN VAN DE STAKEHOLDERS

5.4 PARTICIPATIEPROCES VERKENNINGSFASE GEBIEDSPROCES ZKL IN STAPPEN

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De binnenduinrand is een langgerekte overgangszone langs de oostkant van de duinen. De binnenduinrand in Zuid-Kennemerland grenst aan een Natura-2000 gebied en kenmerkt zich door een gevarieerd landschap van natuur, agrarisch en recreatief gebruik en vele karakteristieke cultuurhistorische landgoederen. De natuur van de binnenduinrand staat echter onder druk en er doen zich diverse uitdagingen voor die voortkomen uit de afname van de biodiversiteit, het veranderende klimaat en de toename van de bevolking (en daarmee samenhangende druk op natuur, recreatie en drinkwatervoorziening). Ook het Rijk en de Europese Unie zien dat en vragen de provincie Noord-Holland om samen met de regio plannen te maken die helpen om de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied, de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, tot 2013 heette dit Ecologische Hoofdstructuur) en de kwaliteitsdoelen van de Kaderrichtlijn Water te halen. De provincie, gemeenten, het waterschap en natuurorganisaties willen daarom graag samen met grondeigenaren, brancheorganisaties en andere belanghebbenden werken aan een duurzame, schone en veilige binnenduinrand. Want waar uitdagingen zijn, zijn ook kansen.

Tegelijk is de ruimte beperkt en kunnen verschillende opgaven en belangen met elkaar botsen. Ook zijn sommige doelen en kaders nog onvoldoende concreet en is de politieke en maatschappelijke dynamiek groot. Ondernemers en andere grondeigenaren verdienen én verlangen duidelijkheid over hun toekomstperspectief en willen hun bedrijf op de huidige locatie voortzetten. Om tot goede, evenwichtige plannen voor de binnenduinrand te komen en alle belanghebbenden goed te betrekken bij de keuzes die gemaakt moeten worden, werken de genoemde organisaties samen in een zogenoemd gebiedsproces Zuid-Kennemerland (Gebiedsproces ZKL).

1.2 Gebiedsproces Zuid-Kennemerland

Gebiedsprocessen bestaan uit drie fasen: de verkenningsfase, de planvormingsfase en de realisatiefase. Het gebiedsproces ZKL bevindt zich in de verkenningsfase. Dat betekent dat er afspraken worden gemaakt over de samenwerking en dat er onderzoeken worden gedaan die nodig zijn om concrete plannen te maken en maatregelen te benoemen.

De verkenningsfase bestaat uit drie stappen. Stap 1 was het vormgeven van de samenwerking met als resultaat de startnotitie. In stap 2 worden de opgaven en wensen van alle belanghebbenden geïnterviewd waarna in stap 3 een aantal strategische keuzes worden gemaakt. Deze stappen zijn nodig om in de planvormingsfase (fase 2), concrete plannen en maatregelen uit te werken. Als hier afspraken over zijn, kan in de realisatiefase (fase 3) gestart worden met de uitvoering van de plannen.

Dit participatieplan dient als leidraad bij het uitwerken van stap 2 en 3 van de verkenningsfase.

APPM is als onafhankelijke partij geselecteerd om dit samenhangende beeld in kaart te brengen.

1.3 Doel van de participatie

Het doel van dit participatieproces is om gezamenlijk, met zoveel mogelijk belanghebbenden uit het gebied, de dilemma's, knelpunten en kansen die horen bij de opgaven, te inventariseren. Dit doen we door de omgeving actief deel te laten nemen aan het gebiedsproces en op die manier actief en gericht te zoeken naar de inbreng en ideeën uit het gebied met betrekking tot de opgaven. Uitgangspunt is dat iedereen de gelegenheid krijgt om zijn/haar reactie of input te geven op bepaalde momenten in het proces. Ieders bijdrage is welkom en van belang.

We gaan in gesprek met belanghebbenden en belangstellenden, zoals de burgers (o.a. inwoners en gebruikers), vertegenwoordigers van bedrijven, experts met kennis van het gebied, maatschappelijke

organisaties en overheden. In dit document worden deze verschillende partijen uit de omgeving aangeduid met het begrip stakeholders.

Participatie is onlosmakelijk verbonden met een gebiedsproces. Om huidige en toekomstige opgaven in het gebied te kunnen verkennen en begrijpen, is een integrale benadering - in zowel de opgaven als in het betrekken van de mensen die er wonen, ondernemen, besturen of recreëren een voorwaarde. Ieders kennis, visie, wensen en verwachtingen zijn van belang en alleen samen kunnen we tot voorstellen komen die het gebied robuust en toekomstbestendig houden.

Het resultaat van dit participatieproces in de verkenningsfase van het Gebiedsproces ZKL is een adviesrapportage samen met een kaart met daarop de dilemma's, knelpunten en kansen die in het gebied spelen. Dit vormt de input voor het bestuurlijk gesprek.

Na de verkenningsfase volgen de planvormingsfase en realisatiefase. Dit valt buiten de scope van dit participatieplan.

1.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de opgaven en afwegingen van het gebied.

Hoofdstuk 3 beschrijft welke participatietrajecten al hebben plaatsgevonden of parallel aan dit proces plaatsvinden.

Hoofdstuk 4 bevat de stakeholderanalyse.

Hoofdstuk 5 gaat in op de inrichting van het participatieproces.

2. Opgaven en afwegingen

De randvoorwaarden waarbinnen we het participatieproces vorm kunnen geven zijn verschillend per opgave. Aan de ene kant zijn de eisen over 'wat' er moet gebeuren vastgesteld, bijvoorbeeld in het Provinciaal Plan Landelijk gebied (PPLG). Aan de andere kant staat de mogelijkheid open voor het gesprek over het 'waar' en het 'hoe'.

Om een open en eerlijk proces te faciliteren, helpt het om vooraf duidelijk te communiceren wat de ordening in opgaven en kaders is (het 'wat'). Daarbij is het van belang om opgaven en (doelstellingen van die) kaders in de tijd te zetten. Dat geldt bijvoorbeeld voor de VHR (Vogel- en Habitatrichtlijn), de KRW (waterkwaliteit) en CO2 (Klimaatakkoord van Parijs). In dit hoofdstuk wordt hierop ingegaan door de opgaven te benoemen en de afwegingen toe te lichten met behulp van een ordeningspiramide (zie paragraaf 2.2): de ruimte is beperkt en verschillende opgaven en belangen kunnen met elkaar botsen.

2.1 Thema's en opgaven

De opgaven en ambities in de binnenduinstrand van Zuid-Kennemerland zijn op onderdelen strijdig. Bovendien raken ze aan (persoonlijke) belangen en/of het toekomstperspectief van ondernemers, agrariërs en inwoners. De volgende vijf thema's staan centraal waarin de opgaven van de binnenduinstrand zijn onderverdeeld:

1. Biodivers landschap

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in de binnenduinstrand is nog niet geheel gerealiseerd en de kwaliteit van de natuur in Natura-2000 gebieden heeft te leiden onder te veel stikstof, verdroging, invasieve soorten en grote aantallen recreanten.

2. Bodem en water

Door de verandering van ons klimaat neemt risico op wateroverlast, hitte en droogte toe. Zowel op waterkwantiteit als op waterkwaliteit zijn er uitdagingen. Verbetering van de waterkwaliteit is nodig om te voldoen aan de Europese normen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en is een belangrijke basis voor natuur, ondernemers en de volksgezondheid. De groeiende bevolking brengt ook een groeiende vraag naar drinkwater met zich mee.

3. Ondernemend landschap

Verschiede typen ondernemers zijn in de binnenduinstrand actief. Het gaat met name om agrarische bedrijven, paardenhouderijen en maneges, bollentelers en recreatieondernemers. Zij leveren een belangrijke bijdrage aan de identiteit van het gebied, het beheer van het landschap en het historisch erfgoed. Een aantal gebieden is aangewezen als NNN-gebied om een netwerk van aaneengesloten natuur in Nederland te realiseren. Grond van ondernemers is hiermee aangewezen als natuur en moet daarmee aan andere eisen gaan voldoen ter realisatie van deze natuur. Hierin is het uitgangspunt dat er ruimte moet zijn voor duurzaam ondernemerschap; dat betekent een onderneming rendabel kan zijn, voldoet aan de wettelijke eisen en in balans is met de draagkracht van de omgeving.

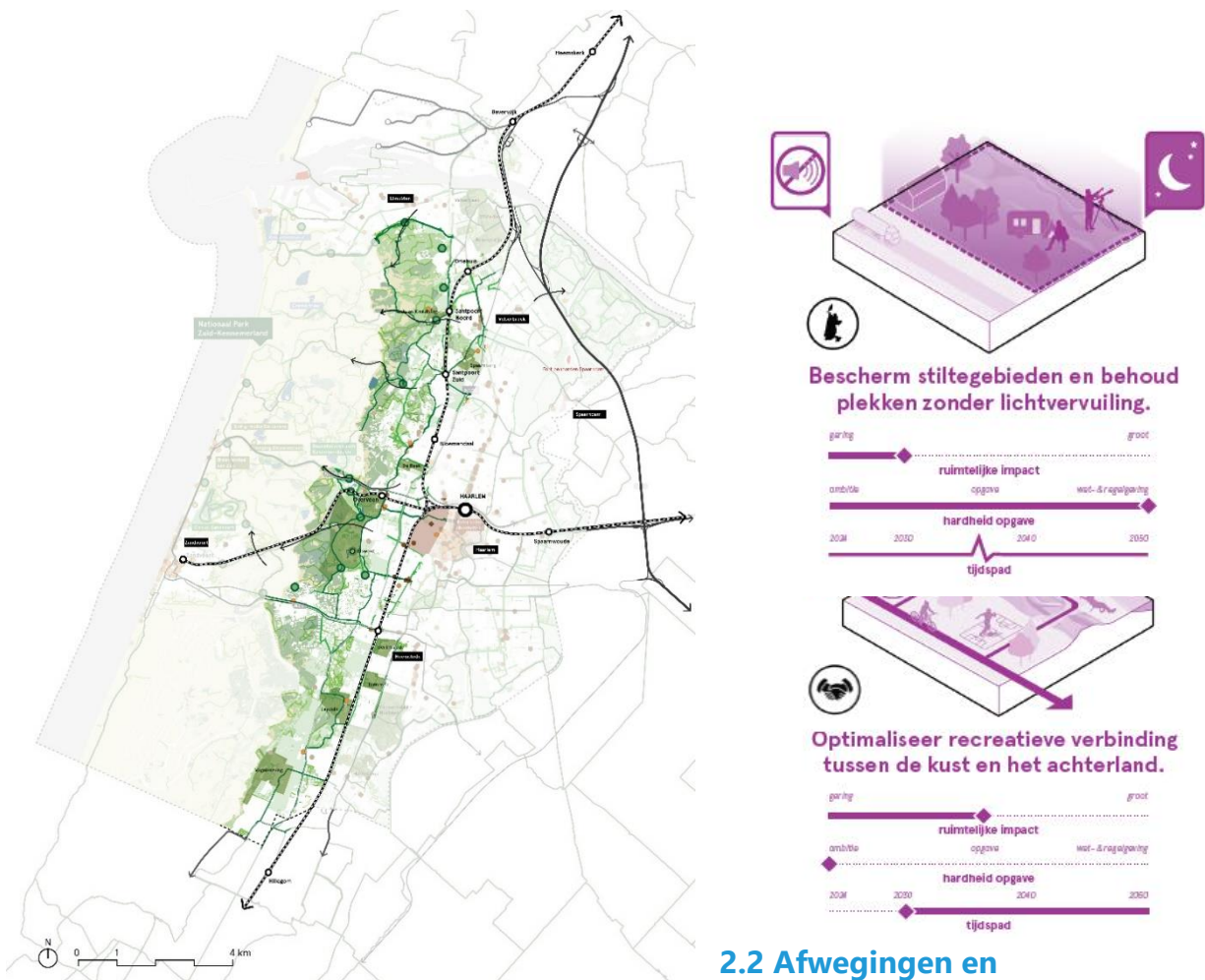
4. Cultuurhistorisch landschap

De genoemde opgaven zullen tot veranderingen in het landschap leiden. De opgave is om de kernkwaliteiten, zoals zichtlijnen, openheid in de binnenduinstrand, veelzijdigheid en land- en erfgoederen van het Bijzonder Provinciaal Landschap (BPL) te behouden en te versterken. De cultuurhistorische landschappelijke en gebouwde structuren worden beschermd en waar mogelijk verstevigd.

5. Recreatie en gezond wonen

Door groeiende bevolking neemt de druk op bestaande recreatievoorzieningen in de kwetsbare duinen toe. Om in de toenemende recreatiebehoefte te voorzien, en tegelijkertijd de duinen te ontzien, ontstaat behoefte aan nieuwe recreatievoorzieningen. Juist ook in de (binnenduinrand)zone tussen duin en stedelijk gebied, waarbij begrippen als ontsluiting, verbinden en bereikbaarheid van belang zijn.

De opgaven in de binnenduinrand zijn op themakaarten ingetekend. De opgaven, doelen en ambities zijn zo objectief mogelijk weergegeven door per opgave de ruimtelijke impact, de hardheid en het tijdspad inzichtelijk te maken in een "tegel". Een voorbeeld van de themakaart Recreatie en Gezond Wonen en enkele "tegels" is te zien in Figuur 2.1.

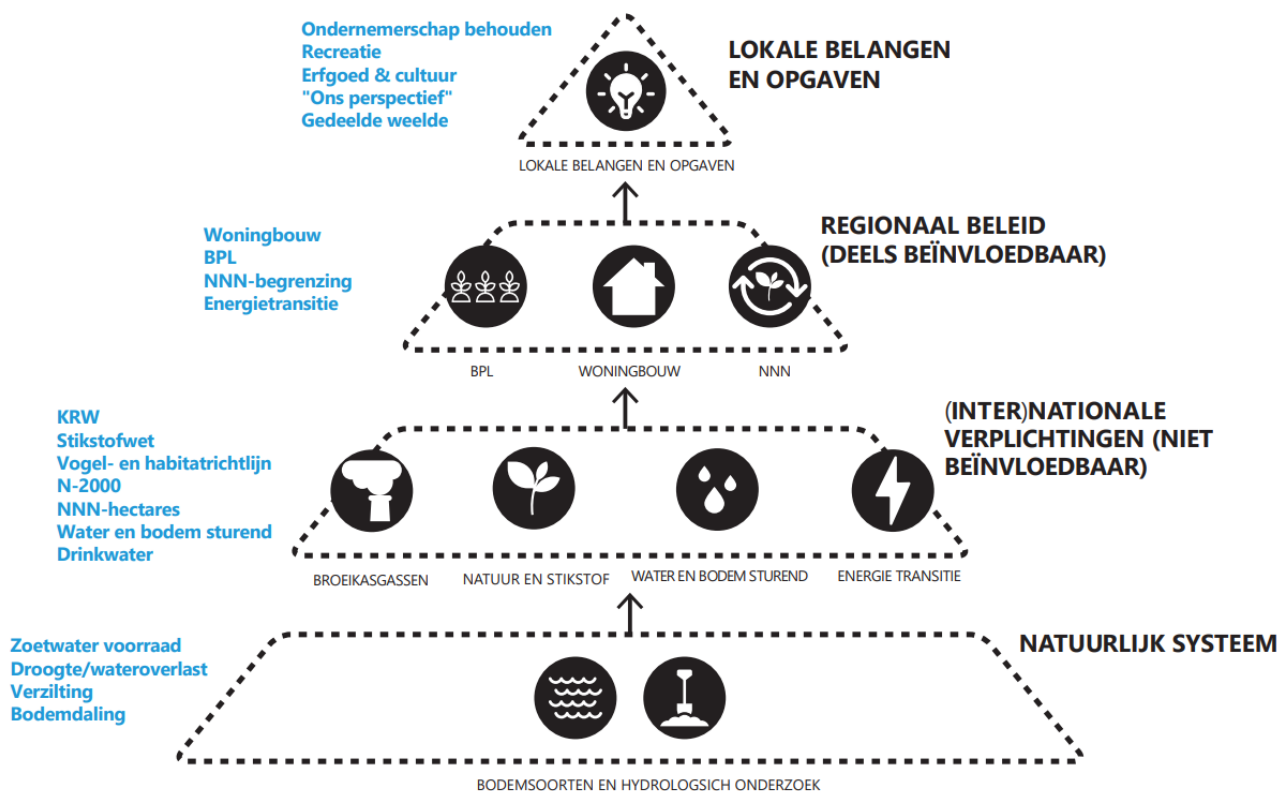
Figuur 2.1 - Voorbeeld themakaart en opgavetegels Recreatie & Gezond Wonen

ordeningspiramide

De randvoorwaarden waarbinnen we het participatieproces vorm kunnen geven zijn verschillend. Dat er iets moet gebeuren (het 'wat') staat vast. In dit participatieproces is er juist discussie mogelijk over het 'hoe' en het 'waar'. Om een open en eerlijk proces te faciliteren, helpt het om duidelijk te communiceren wat de ordening in de kaders is. Dit is inzichtelijk gemaakt met behulp van een ordeningspiramide gevisualiseerd in Figuur 2.2, met links een greep uit de relevante opgaven. De ordeningspiramide laat zien hoe we de verschillende voorstellen om de opgaven op te lossen tegen elkaar afwegen: internationale wettelijke verplichtingen wegen zwaarder dan lokale opgaven. Om de lokale belangen toch recht te kunnen doen is het dus noodzakelijk om de verbinding te zoeken met de wettelijke verplichtingen. Het betrekken van lokale kennis is essentieel in de zoektocht naar deze verbinding.

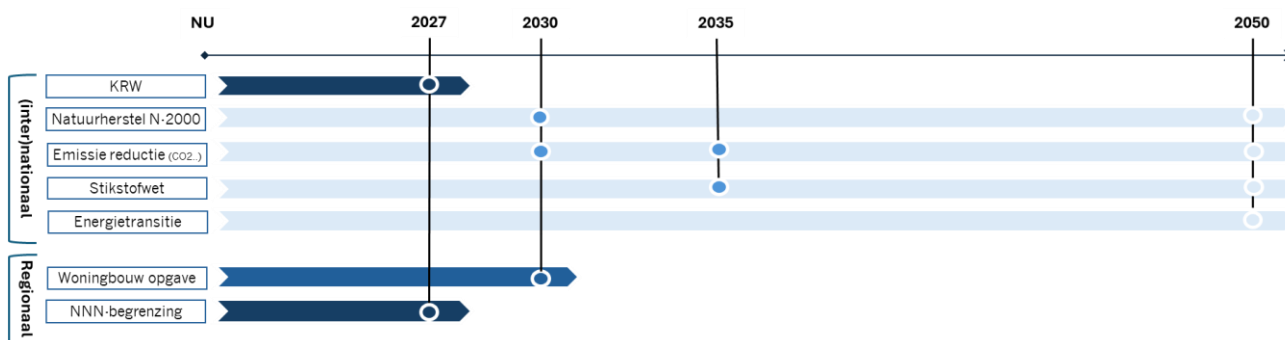
2.2 Afwegingen en

De basis van de mogelijkheden en opgaven in het gebied ligt bij het *natuurlijk systeem*. De hydrologie en bodem zijn sturend voor wat er op bepaalde plekken wel of niet mogelijk is. Daarbovenop dienen we rekening te houden met *internationale en nationale verplichtingen* die spelen in het gebied. Deze verplichtingen zijn niet beïnvloedbaar in dit gebiedsproces. Dit geldt voor de drinkwater-functie, de VHR (Vogel- en Habitatrichtlijn Natura-2000), de KRW (waterkwaliteit) en CO2 (Klimaatakkoord van Parijs). De derde laag in de ordeningspiramide wordt gevormd door *regionaal provinciaal en gemeentelijk beleid*. Onderdelen uit dit beleid zijn voor een deel beïnvloedbaar middels voorstellen tot wijziging. Dit geldt bijvoorbeeld voor de vragen hoe en waar de NNN-gebieden worden aangewezen, de woningbouw wordt gerealiseerd en de energietransitie wordt ingevuld. De top van de ordeningspiramide wordt ingevuld door *lokale en individuele belangen en opgaven* zoals recreatie en een duurzaam toekomstperspectief voor de ondernemer.

Figuur 2.2 - Ordeningspiramide opgaven Gebiedsproces ZKL

Het uitgangspunt van dit participatieproces is dan ook om de verbinding te zoeken tussen lokale belangen, het regionaal beleid en (inter)nationale verplichtingen. Het zoeken naar de verbinding tussen deze verschillende lagen in de ordeningspiramide biedt de grootste kans van slagen van dit proces. *Wat* we moeten doen is immers vastgelegd, maar in *hoe* en *waar* de verplichtingen worden gerealiseerd zit ruimte en daarop kan dus invloed worden uitgeoefend. Hieronder is aangegeven op welk moment in de tijd doelen behaald moeten zijn vanuit internationale verplichtingen en regionale opgaven.

Figuur 2.3 - Tijdsplanning (inter)nationale en regionale opgaven

3. Participatiehistorie

Om dit participatieproces succesvol te doorlopen zijn eerdere en lopende participatietrajecten in en rond de binnenduintrand in Zuid-Kennemerland in kaart gebracht.

3.1 Eerdere en lopende communicatie en participatietrajecten

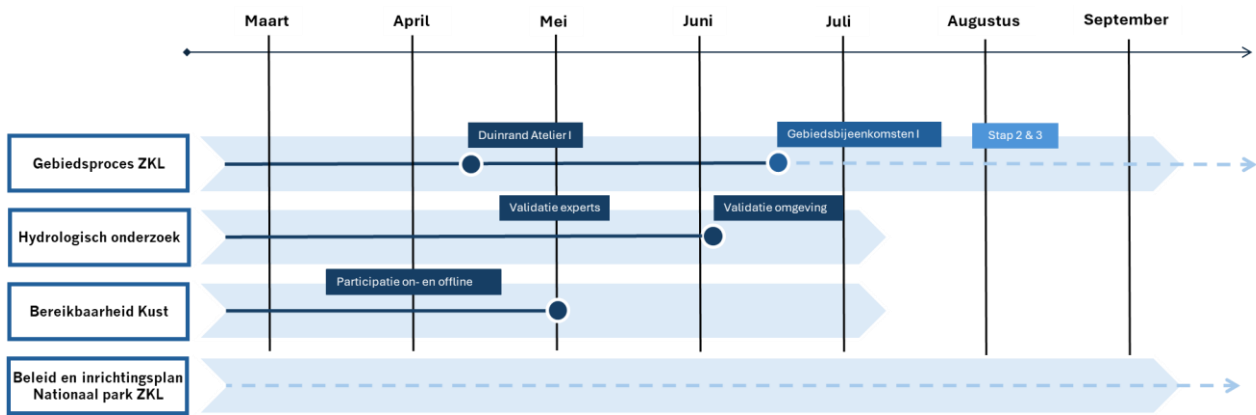
De provincie is in 2020 gestart met het Gebiedsproces ZKL, met toen nog een beperkt aantal partijen aan tafel. In 2021 is een informatieavond "Ecovisie ZKL" digitaal georganiseerd (door Covid) en daarna zijn diverse keukentafelgesprekken gevoerd met grondeigenaren. Eind 2021 is er een informatiebrief uitgegaan naar c.a. 14.000 geadresseerden, lees omwonenden en grondeigenaren. In 2022 zijn er brieven uitgestuurd aangaande de herbegrenzing van NNN-gebieden. Begin 2023 is er een informatiebijeenkomst in Vogelenzang en Santpoort georganiseerd. Grondeigenaren zijn toen geïnformeerd over het hydrologisch onderzoek dat in opdracht van de provincie Noord-Holland werd opgestart. Momenteel vinden validatiegesprekken hierover plaats met experts. In mei/juni 2024 vinden validatiegesprekken plaats met omwonenden. Verder loopt er een participatietraject binnen het project 'Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland'. Het onderzoek naar de Zeeweg (N2000) is hierin opgenomen. Er loopt een on- en offline participatietraject tot aan mei, waarna de maatregelen en input wordt verwerkt en er een besluit wordt genomen door gemeenten en provincie. Daarnaast is het Nationaal Park Zuid-Kennemerland (NPZK) begonnen met een participatietraject voor het beleids- en inrichtingsplan van het Nationaal Park.

Op korte termijn start een participatietraject voor de gebiedsontwikkeling van het Manpadslaangebied in de gemeente Heemstede. In de gemeente Haarlem loopt er een gebiedsverkenning voor het westelijk tuinbouwgebied en in de gemeente Bloemendaal is er een informatiebijeenkomst georganiseerd rondom (grond)waterproblematiek. Binnen de gemeenten in het gebied vindt participatie plaats over de omgevingsvisie met het oog op de inmiddels ingevoerde omgevingswet.

De gemeente Bloemendaal heeft, samen met grondeigenaren, als reactie op de NNN-begrenzing een onderzoek laten uitvoeren genaamd 'Ons Perspectief'. Hier worden alternatieven voor NNN-gebieden verkend en voorgedragen. Dit onderzoek is op 24 februari 2023 overhandigd. Een eerste reactie hierop is door de provincie gegeven, maar de provincie moet verder nog inhoudelijk reageren.

3.2 Tijdsplanning lopende participatie

In Figuur 3.1 is allereerst het Gebiedsproces ZKL in de tijd uitgezet. Daar zijn de andere parallel-lopende relevante participatietrajecten weergegeven die in de binnenduintrand spelen, namelijk het hydrologisch onderzoek als onderdeel van het Gebiedsproces, het programma 'Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland' en het beleid en inrichtingsplan Nationaal Park Zuid Kennemerland.

Figuur 3.1 – Tijdspad Gebiedsproces en lopende participatietrajecten Zuid-Kennemerland

Het kan voor betrokkenen verwarrend overkomen dat er veel lopende participatietrajecten zijn. Het is daarom van belang dat al deze trajecten rekening houden met elkaar en niet vooruitlopen op resultaten van een ander traject. Vanuit het Gebiedsproces ZKL staan we daarom in nauwe verbinding met de andere trajecten. Gedurende het traject wordt gekeken naar de inhoudelijke en participatieve samenloop en aansluiting. Belangrijk daarbij is het goed op orde krijgen van de feiten alvorens de volgende stap in het traject wordt gezet. Zoals het project van de Zeeweg (N2000), beschreven in paragraaf 3.1 niet los kan worden gezien van het geheel 'Bereikbaarheid Kust Zuid-Kennemerland', kunnen aparte opgaven in het gebiedsproces niet los worden gezien van de integraliteit in de binnenduinrand.

4. Stakeholderanalyse

4.1 Participatieladder

Figuur 4.1 - Participatieladder

In deze verkenningfase van het Gebiedsproces ZKL worden aan de hand van de participatieladder vijf participatieniveaus gehanteerd om aan te geven welke positie een stakeholder inneemt, zie figuur 4.1. Deze vijf niveaus zijn van onder naar boven: informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen. Op hoofdlijnen is met de volgende vragen het onderscheid tussen de niveaus te duiden: is het een omgevingspartij die onderdeel uitmaakt van het besluitvormingsproces (*beslissen*), zoals de opdrachtgevende partijen? Of is het een partij die weliswaar op de hoogte gehouden moet worden van de ontwikkelingen vanwege betrokkenheid als omwonende, maar verder niet actief deelneemt aan het proces (*informeren*)? Tussen deze beide niveaus zitten nog de partijen die *coproduceren*, zoals betrokken overheden; experts en stakeholders met gebiedskennis in een *adviserende* rol; en stakeholders die meedenken en input leveren voor het proces, ofwel *raadplegen*.

4.2 Stakeholdergroepen

Een aantal stakeholder groepen zijn vertegenwoordigd in het kernteam. Het kernteam bestaat uit een vertegenwoordiging van: Provincie Noord-Holland; Gemeente Bloemendaal; Gemeente Haarlem; Gemeente Heemstede; Gemeente Velsen; Gemeente Zandvoort; Hoogheemraadschap Rijnland; PWN; Waternet; Staatsbosbeheer; Natuurmonumenten; Landschap Noord-Holland; Stichting Duinbehoud; LTO-Noord; Een vertegenwoordiging van een groot deel van de grondeigenaren waar een NNN-aanwijzing op rust.

Hieronder volgt een korte inventarisatie van de stakeholdergroepen in het gebied. Naast de groepen zijn de inwoners in het gebied en de bezoekers aan het gebied uiteraard ook stakeholder.

1. Wet- en regelgevende macht

Onder de wetgevende macht worden de Europese Unie en het Rijk verstaan. De Europese Unie is de wetgevende macht in Europa en stelt kaders en doelen aan het behalen van natuurdoelen, waaronder de KRW, Natura-2000 en de Natuurherstelwet met o.a. stikstofreductie. Deze doelen zijn democratisch vastgesteld en Nederland heeft hieraan meegedaan. Het Rijk vertaalt de Europese eisen in Nederlandse wetten, zoals de NNN-opgave, Spreidingswet, Huisvestingswet, Energietransitie en de Stikstofwet.

2. Provincie Noord-Holland

De provincie is in dit geval verantwoordelijk voor de realisatie en implementatie van bovengenoemde wetten en regels. De provincie heeft baat bij een gedragen gebiedsproces waarbij stakeholders worden betrokken. De provincie is verantwoordelijk voor het gebiedsproces, en heeft daarmee een groot belang en invloed op het verloop ervan.

3. Gemeenten

Het betreft de gemeenten Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Velsen en Zandvoort. Het belang bij gemeenten is – kort geformuleerd - om enerzijds een gezonde leefomgeving te creëren en anderzijds om iedereen een passende woning te kunnen bieden. In de regio Zuid-Kennemerland en IJmond is het doel om 14.600 woningen te realiseren. Uitgangspunt is gezond, duurzaam en toekomstbestendig wonen in een aantrekkelijke provincie.

4. Natuurbeheerders

In het gebied zijn diverse natuurbeheerders actief voor het beheer van de natuur. Doel is het behoud en ontwikkelen van natuur, landschap en cultuurhistorie en het stimuleren en verbeteren van mogelijkheden voor rustige recreatievormen. Onder natuurbeheerders in dit gebied vallen Staatbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, Waternet en PWN.

5. Drinkwaterbedrijven

Waternet en PWN zijn de drinkwaterbedrijven in het gebied. Hun belang ligt bij het kunnen blijven leveren van voldoende betrouwbaar drinkwater, nu en in de toekomst. De drinkwatervraag neemt toe en met de huidige winvergunningen en productie/distributie voldoet dit binnen 10 jaar niet meer aan de vraag. Zij oriënteren zich op het vergroten van de lokale drinkwaterproductie. De bestaande en eventuele toekomstige drinkwaterfunctie van de duingebieden is gebaat bij een verbetering van de integrale kwaliteit van de binnenduinrand, kwantitatief en kwalitatief, met een positief effect op duurzaam waterbeheer. Over het verlies van flexibiliteit voor langetermijn plannen en mitigerende maatregelen met betrekking tot de waterkwaliteit en -kwantiteit bestaan zorgen.

6. Hoogheemraadschap Rijnland

Het Hoogheemraadschap Rijnland (HHR) beheert het oppervlaktewater in het gebied en heeft doelstellingen op zowel waterkwaliteit als -kwantiteit. Zo is het verantwoordelijk voor het behalen van de KRW doelen en heeft het als doel om de effecten van klimaatverandering te beperken met een waterrobuust en droogtebestendige inrichting. Concreet: droge voeten tijdens wateroverlast en voldoende water tijdens droogte.

7. Grondeigenaren met een agrarische functie

Grondeigenaren hebben ieder specifieke belangen en worden op verschillende manier geraakt in hun bedrijfsvoering als gevolg van sommige te realiseren opgaven. Voor nu wordt er onderscheid gemaakt tussen grondeigenaren met een agrarische functie, grondeigenaren zonder agrarische functie en lokale toeristisch-recreatieve ondernemers.

Onder grondeigenaren met een agrarische functie verstaan we (melk)veehouders, schapenhouders, bollentelers, paarden- en manegehouders en overige agrarische functies. Een deel van de gronden met daarop een agrarische functie zijn door de provincie aangewezen als NNN. Dit heeft gevolgen voor de grondeigenaren en pachters in deze gebieden.

8. Grondeigenaren zonder agrarische functie

Onder de grondeigenaren zonder agrarische functie vallen onder andere landgoedeigenaren en overige grondeigenaren.

9. Lokale (toeristisch-recreatieve) ondernemers

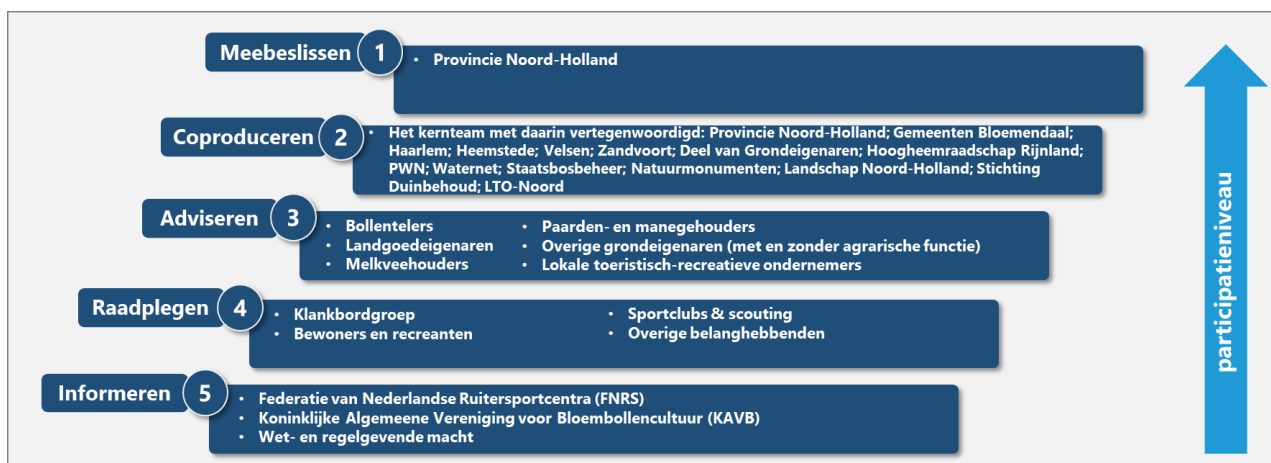
De ondernemers hebben een belangrijke en karakteristieke rol met een maatschappelijke bijdrage in het gebied. Zij hebben baat bij zo veel mogelijk bezoekers. Dit kan in tegenspraak zijn met het behalen van de natuurdoelen. Voor deze ondernemers is perspectief op hun onderneming belangrijk. Onder deze groep vallen onder andere campings en horecaondernemers.

10. Overige stakeholders

Overige stakeholders hebben geen direct belang bij de te maken keuzes in het proces, maar hun inbreng kan wel tot belangrijke inzichten leiden. Dit zijn brancheorganisaties zoals LTO-Noord, KAVB, FNRS, die stakeholders in het gebied vertegenwoordigen. Maar ook sportverenigingen, stichting Duinbehoud, lokale inwoners, bezoekers, ondernemers en media. Zij hebben bijvoorbeeld baat bij het op een duurzamere manier en volgens een goed recreatief stelsel kunnen recreëren en wonen in de binnenduinrand. Door de indirect stakeholders bij het gebiedsproces te betrekken en hen uit te nodigen hun kennis van het gebied in te brengen kunnen kwalitatief betere en maatschappelijk meer gedragen plannen worden gemaakt. Om die reden is een klankbordgroep ingesteld. Verenigingen en stichtingen die deelnemen aan de klankbordgroep zijn: Vereniging Belangengroep Agrarische Bedrijven Westelijk Tuinbouw gebied Haarlem, Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, Stichting Santpoort, Vrienden van Middenduin, KNNV, Tuinen van Haarlem, Ons Bloemendaal en vertegenwoordigers van paardeneigenaren uit Vogelenzang en Santpoort, bewoners en bezoekers.

4.3 Stakeholderanalyse

Stakeholders in het gebied hebben een bepaalde rol in dit participatieproces. Figuur 4.2 geeft de relatie weer tussen de verschillende stakeholders en hun rol binnen dit participatieproces. Belangrijk is dat de stakeholdergroepen- en analyse en de daaraan gekoppelde participatieniveaus slechts een middel zijn om duiding te geven aan de positie van stakeholders in het proces. De positie in dit schema is echter niet in beton gegoten en kan per opgave verschillen. In de uitvoering van het participatieproces zal blijken dat bijeenkomsten meerdere participatieniveaus dienen en dat sommige stakeholders op verschillende niveaus betrokken zijn. Figuur 4.2 geeft de indeling van stakeholders in de participatieniveaus weer voor het algehele Gebiedsproces ZKL.

Figuur 4.2 – Participatieladder op stakeholder niveau voor het algehele Gebiedsproces ZKL

5. Participatieaanpak

5.1 Participatiedoel

Het doel van dit participatieproces is om gezamenlijk, met zoveel mogelijk stakeholders uit het gebied, de dilemma's, knelpunten en kansen die horen bij de opgaven, te inventariseren. Dit doen we door de omgeving actief deel te laten nemen aan het gebiedsproces en op die manier actief en gericht te zoeken naar de inbreng en ideeën uit het gebied met betrekking tot de opgaven. Uitgangspunt is dat iedereen de gelegenheid krijgt om zijn/haar reactie of input te geven op bepaalde momenten in het proces. Ieders bijdrage is welkom en van belang.

5.2 Uitgangspunten participatieproces

Hieronder staat een aantal uitgangspunten over de participatie in de verkenningsfase van het Gebiedsproces ZKL.

5.2.1 De kwaliteit van het proces staat voorop

Een zorgvuldige voorbereiding en stevige inhoud zijn cruciaal voor constructieve gesprekken met stakeholders, waarbij de opbrengst van deze dialogen wordt gebruikt om de inhoud te verrijken en te verfijnen. Om de opgaven en ambities in de binnenduinrand aan te pakken, die op bepaalde punten op zichzelf tegenstrijdig zijn maar waar ook sprake kan zijn van conflicterende opgaven, (persoonlijke) belangen van ondernemers, agrariërs en inwoners, is het essentieel om vanaf het begin een open, eerlijke en duidelijke benadering te hanteren. Dit betekent dat in dit proces wordt geluisterd naar zorgen en kritiek, suggesties uit het gebied worden meegenomen, vooraf heldere spelregels worden geformuleerd en openheid wordt gegeven over wat wel en niet mogelijk is.

5.2.2 Verbeeldend

Gedurende het participatieproces wordt veel gebruik gemaakt van verbeeldingen om letterlijk te kunnen laten zien waar het om gaat. We laten de opgaven op kaarten zien om inhoudelijk het gesprek te kunnen voeren.

5.2.3 Adaptief

Participatie is adaptief en is altijd in ontwikkeling. Dit betekent dat tijdens het proces wordt bekeken of het vooraf bedachte participatieproces aansluit bij de behoeften van de stakeholders. Mocht dit niet het geval zijn, dan kunnen er bijvoorbeeld andere participatiemomenten of mogelijkheden worden toegevoegd. Ook kan het zijn dat er gedurende het project stakeholders toegevoegd worden, of dat stakeholders van participatieniveau veranderen. Zo worden ook andere participatietrajecten (zie tijdspad lopende participatie) continu gemonitord en hebben het verloop en de uitkomsten van de bijeenkomsten invloed op het vervolg. Dit kan van invloed zijn op de planning. Het verloop van het eerste Duinrand Atelier kan van invloed zijn op hoe verdere bijeenkomsten in deze verkenningsfase van het Gebiedsproces ZKL worden ingericht.

5.2.4 Risico's

Om een participatieproces goed te laten verlopen is het belangrijk om de risico's op voorhand te identificeren en hier bewust van te zijn gedurende het proces. De risico's komen onder andere voort uit de lessen die zijn getrokken uit eerdere participatietrajecten. De risico's gedurende het participatieproces zijn hieronder kort benoemd:

- Gebrek aan evenwicht in vertegenwoordiging van deelnemers tijdens participatie
- Gebrek aan duidelijkheid over proces en randvoorwaarden

- Niet gehoord voelen van deelnemers
- Gevoel van “schijn participatie” bij deelnemers
- Het niet betrekken van bepaalde stakeholders
- Het niet goed bewaken van de grenzen waarover meegedacht kan worden
- Het niet bereiken van de juiste mensen

Deze risico's moeten worden beheerst door een onafhankelijk proces in te richten en het eens zijn over de feiten en opgaven waar we het over hebben. We zien erop toe dat er evenwicht is tijdens participatie en dat er ruimte wordt gegeven aan de deelnemers om hun ideeën en zorgen op tafel te leggen. Het kernteam draagt bij aan onder andere het bereiken van de juiste mensen voor het atelier en de gebiedsbijeenkomsten. Door een online participatieplatform in te richten hopen we een zo breed mogelijk publiek te bereiken en zo veel mogelijk stakeholders de kans te geven deel te nemen in het Gebiedsproces ZKL.

5.2.5 Verslaglegging en terugkoppeling

Stakeholders kunnen op verschillende manieren input leveren in het proces: in gesprekken, door op de kaarten te tekenen, door formulieren in te vullen, online tool(s). De input die stakeholders leveren gedurende de verschillende participatiemomenten wordt vastgelegd en er worden samenvattende verslagen gemaakt van bijeenkomsten.

Het is belangrijk dat ook terugkoppeling wordt gegeven aan alle deelnemers. Oftewel: gemotiveerd aangeven wat er wel of niet wordt gedaan met de aangeleverde ideeën, wensen en voorkeuren.

5.3 Bereiken van de stakeholders

Op de volgende manieren wordt gecommuniceerd of worden stakeholders geïnformeerd:

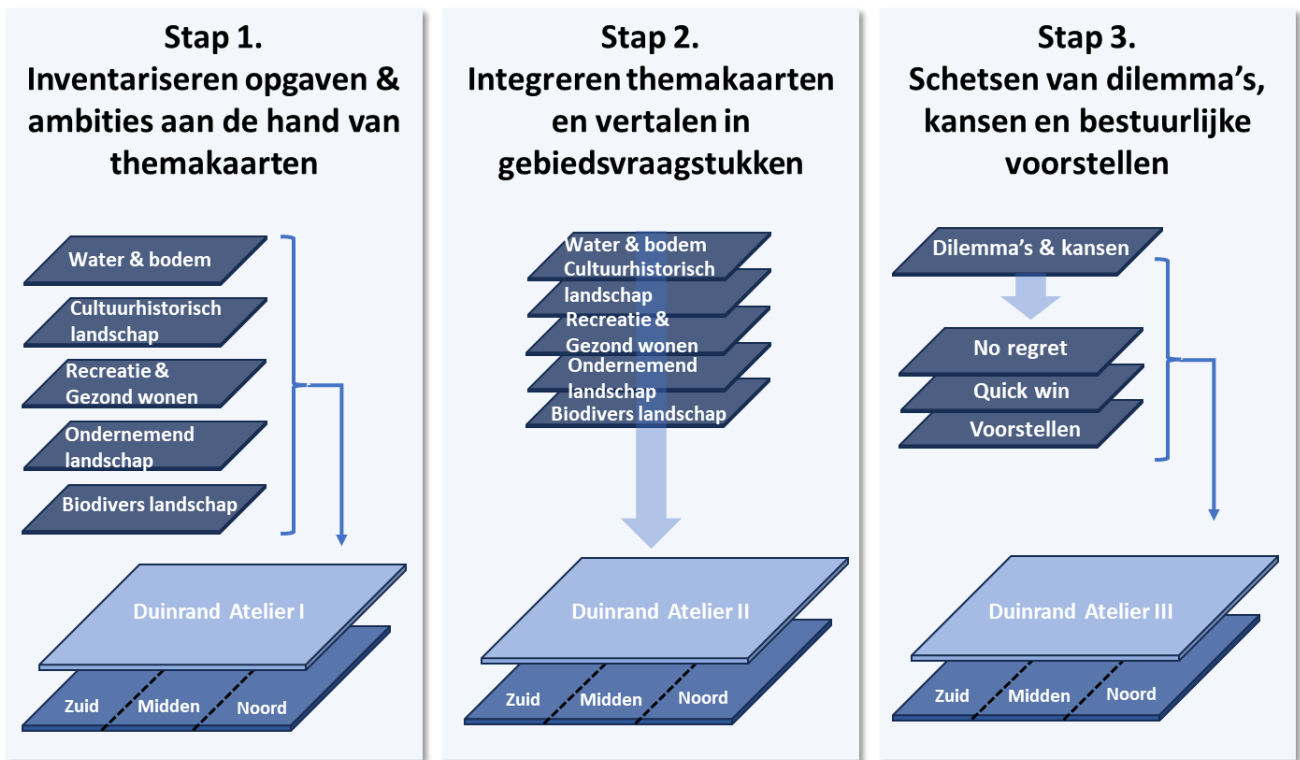
- Uitnodigingsbrieven
- Participatieposter
- QR-codes bij trefpunten & online platform
- Communicatiemiddelen van de provincie en gemeenten

5.4 Participatieproces verkenningsfase Gebiedsproces ZKL in stappen

Succes wordt bevorderd door een stapsgewijze betrokkenheid van alle betrokkenen. Het participatieproces in deze verkenningsfase is in drie stappen is ingedeeld:

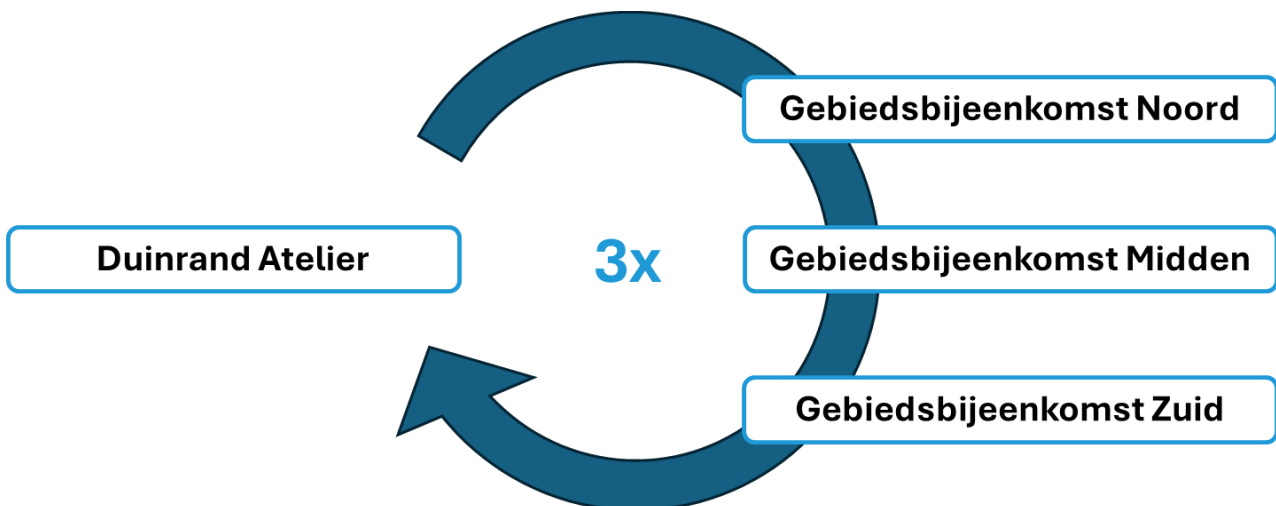
- In stap 1 worden feiten en opgaven gedeeld aan de hand van **afzonderlijke themakaarten**. Deze vullen en scherpen we gezamenlijk aan;
- In stap 2 worden de themakaarten samengevoegd en worden deze vertaald in **integrale vraagstukken** voor het gehele gebied en de deelgebieden;
- In stap 3 wordt een **vertaling gemaakt naar dilemma's** die volgen uit de integrale vraagstukken, omdat niet alles past, en om een **bestuurlijke keuze** vragen. Kansen en bestuurlijke voorstellen worden geformuleerd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in de korte termijn (no regret & quick-wins) en de langere termijn.

In Figuur 5.1 worden het proces en de te doorlopen stappen gevisualiseerd.

Figuur 5.1 – Participatieproces verkenningfase Gebiedsproces ZKL op hoofdlijnen

Binnen elk van deze 3 stappen staat de participatiecyclus, zoals in Figuur 5.2 gevisualiseerd, centraal. In de Duinrand Ateliers gaan we samen met experts aan de slag om de inhoud te verrijken en aan te scherpen. De deelnemers aan de Duinrand Ateliers zijn op uitnodiging van het kernteam. De focus ligt met name op de partijen die vallen onder coproduceren en adviseren (participatieniveau 2 en 3). In aanvulling hierop gaan we met (lokale) stakeholders aan de slag in gebiedsbijeenkomsten. De gebiedsbijeenkomsten worden gestructureerd naar de deelgebieden noord, midden en zuid. De gebiedsbijeenkomsten zijn brede bijeenkomsten waar iedereen welkom is, die draaien om adviseren en raadplegen (participatieniveau 3 en 4).

Figuur 5.2 – Participatiecyclus

5.4.1 Stap 1 – Afzonderlijke themakaarten gezamenlijk verrijken

Elke stap is, zoals weergegeven in de participatiecyclus, opgedeeld in een Duinrand Atelier en drie gebiedsbijeenkomsten. Ook ontwikkelen we een online participatie tool.

Duinrand Atelier I

Aan de hand van de vijf themakaarten en de ordeningspiramide gaan we in gesprek met experts. Doel van dit atelier is om de themakaarten en de ordeningspiramide *afzonderlijk* aan te scherpen. Daarbij gaat het niet om de discussie, maar om het ophalen en verrijken van de feiten en opgaven.

Op basis van de opbrengst van Duinrand Atelier I scherpen we de themakaarten en de ordeningspiramide aan. Dit vormt input voor de gebiedsbijeenkomsten.

Gebiedsbijeenkomsten I

Er worden drie gebiedsbijeenkomsten georganiseerd voor de regio's noord, midden en zuid. De vijf themakaarten worden hier verder aangescherpt en verrijkt door stakeholders in de deelgebieden. We streven naar een gezamenlijk vertrekpunt voor stap 2 en 3 in deze verkenningsfase ten aanzien van de opgaven, én begrip voor en duidelijkheid over de verschillende thema's die spelen in het Gebiedsproces ZKL.

5.4.2 Stap 2 – Integreren themakaarten en vertalen naar vraagstukken

Ook deze stap volgt de participatie-cyclus beschreven in Figuur 5.2: Duinrand Atelier II en drie gebiedsbijeenkomsten. In de voorbereiding hiervoor zijn de *afzonderlijke* themakaarten samengevoegd tot *integrale* opgaven op de kaart(en).

In deze stap gaan we het gesprek aan, aan de hand van de *integrale* opgaven. Het resultaat van stap 2 is een eerste aanzet voor dilemma's, kansen en knelpunten op de kaart(en).

5.4.3 Stap 3 – Schetsen van dilemma's, kansen en bestuurlijke voorstellen

Ook deze stap volgt de participatie-cyclus beschreven in Figuur 5.2: Duinrand Atelier III en drie gebiedsbijeenkomsten. In de voorbereiding hierop wordt op basis van de dilemma's, kansen en knelpunten uit stap 2, een groslijst van voor te stellen maatregelen in kaart gebracht.

In deze stap gaan we het gesprek aan, over mogelijke 'quick-win' maatregelen voor de korte termijn en bestuurlijke voorstellen en adviezen voor de langere termijn over de (on)mogelijkheden in het gebied die om een bestuurlijke keuze vragen.

We vertalen de opbrengsten uit stap 1, 2 en 3 in een toegankelijke adviesrapportage. Dit is het uiteindelijke resultaat van de verkenningsfase van het Gebiedsproces ZKL en vormt de input voor het bestuurlijke gesprek.